

Xocalı şəhidlərinin qanı yerdə qalmadı

İlham ƏLİYEV: "Bu son dərəcə ağır hərbi cinayət beynəlxalq miqyasda öz hüquqi-siyasi qiymətini almalıdır"

XX əsrdə Azərbaycan xalqına qarşı dəfələrlə soyqırımı həyata keçirən ermənilər 1992-ci ilin fevralında növbəti cinayətlərini - Xocalı qətliamını törətdilər. 613 nəfər dinc sakinin qəddarcasına qətliamı, 1275 nəfərin girov götürülərək ən ağılasıgmaz və təhqiramiz üsullarla işgəncələrə məruz qalması, 150 nəfərin itkin düşməsi ilə nəticələnən Xocalı soyqırımı ermənilərin xəstə təfəkkürlərindən irəli gələn məkrli niyyətlərinə çatmaq üçün həyata keçirdikləri işğal siyasətinin ən qanlı səhifələrindən biridir.

Ermənilərin məqsədi soyqırımı törətmək olub

Soyqırımı bütöv əhali qruplarının, etnosların irqi, milli, etnik, yaxud dini əlamətlərə görə tamamilə və ya qismən məhv edilməsi deməkdir. Bu beynəlxalq hüquqda da öz əksini tapıb. Beynəlxalq hüquqda ilk dəfə soyqırımının cinayət əməli kimi cəzalandırılmalı olması 1948-ci ildə Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən qəbul olunmuş "Soyqırımı cinayətinin qarşısının alınması və cəzalandırılması haqqında" Konvensiyada təsbit edilib. Konvensiyanın 2-ci maddəsində qeyd edilir ki, soyqırımı hər hansı milli, etnik, irqi və ya dini qrupun qismən və ya bütövlükdə məhv edilməsi məqsədilə törədilən hərəkətlərdir. BMT-nin bu sənədinin 3-cü maddəsində isə göstərilir ki, soyqırımını törədənələr, soyqırımını törətməyə yönəlmiş gizli sövdələşmə apararlar, soyqırımını törətməyə birbaşa və açıq təhrik edənələr, soyqırımını törətməyə yönəlmiş qəsdin iştirakçıları, o cümlədən soyqırımında iştirak edənələr cəzalandırılmalıdırlar.

Ermənilərin keçmiş sovet ordusunun 366-cı alayının dəstəyi ilə Xocalıda törətdikləri əməllər bütün əlamətləri ilə soyqırımı cinayətləri ilə üst-üstə düşür. Belə ki, Xocalıda dinc və mülki azərbaycanlı əhaliyə qarşı törədilmiş cinayətin istintaqı, bu cinayətin təşkili və törədilməsində iştirak etmiş təqsirkar şəxslərin müəyyənləşdirilib hüquqi məsuliyyətə cəlb olunması, habelə beynəlxalq hüquq normalarının kobud şəkildə pozulması faktları ilə

bağlı beynəlxalq təşkilatlar qarşısında müvafiq vəsatətlər qaldırılması məqsədilə yaradılmış istintaq-əməliyyat qrupu tərəfindən aparılan istintaq zamanı müəyyən olunub ki, 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə erməni silahlı birləşmələrinin Xocalıya hücumu zamanı xilas olmaq istəyən mülki azərbaycanlı əhali əvvəlcədən planlaşdırılmış şəkildə güllələnərək qətlə yetirilib. Ən dəhşətli budur ki, həmin vaxt hətta yaşlılar və uşaqlar da ən qəddar üsullarla qətlə yetiriliblər. Bütün bunlar ermənilərin 1992-ci ildə Xocalıda törətdiyi qətliamın kökündə məhz soyqırımı niyyətlərinin dayandığını aydın göstərir. Beləliklə, "Soyqırımı cinayətinin qarşısının alınması və cəzalandırılması haqqında" Konvensiya ermənilərin Xocalıdakı cinayətlərini soyqırımı kimi təsvif etməyə imkan verir.

Beynəlxalq hüququn tələblərinə əsasən, müharibə yalnız silahlı münaqişədə olan tərəflərin silahlı qüvvələri arasında aparılmalıdır. Mülki əhali döyüşlərdə iştirak etməməli və onlarla hörmətlə davranılmalıdır. "Müharibə zamanı mülki şəxslərin müdafiəsinə dair" IV Cenevrə Konvensiyasının 3-cü maddəsinə əsasən, mülki əhalinin həyatına və təhlükəsizliyinə qəsd, o cümlədən onların hər cür öldürülməsi, şikəst edilməsi, onlarla qəddar davranış, onlara əzab və işgəncə verilməsi, insan ləyaqətinə qəsd, təhqir və alçaldıcı hərəkətlər qadağan edilir. Konvensiyanın 33-cü maddəsində qeyd olunur ki, heç bir mülki şəxs törətmədiyi hüquq pozuntusuna görə cəzalan-

dırıla bilməz. Mülki əhaliyə qarşı kollektiv cəza tədbirlərinin görülməsi, onlara qarşı terror hərəkətləri, repressiyaya məruz qoyulmaları beynəlxalq hüquqa əsasən birmənalı şəkildə qadağandır. Görünən odur ki, ermənilər bütün bunlara mə-

hinə yönəldilmiş bu son dərəcə ağır hərbi cinayət beynəlxalq miqyasda öz hüquqi-siyasi qiymətini almalıdır".

Xocalı soyqırımının dünya miqyasında tanınması sahəsində aparılan sistemli işin nəticəsidir ki, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament İttifaqının, Meksika, Pakistan, Çexiya, Peru, Kolumbiya, Panama, Honduras, Sudan, Qvatemala, Paraqvay və Cibuti parlamentlərinin müvafiq sənədlərində Xocalıda törədilmiş kütləvi qətlərin soyqırımı aktı olduğu təsdiq edilib. Bosniya və Herseqovina, İordaniya, Sloveniya, Şotlandiya, İndoneziya, Əfqanıstan parlamentləri, eləcə də Amerika Birləşmiş Ştatlarının 20-dən çox ştatının icra və qanunvericilik orqanı Xocalı faciəsini qətliam kimi qiymətləndirərək qətiyyətlə pisləyib.

Xocalı soyqırımının beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılması, qətliam obyektiv hüquqi-siyasi qiymət verilməsi istiqamətində atılan addımlarda Heydər Əliyev Fondunun böyük xidmətləri var. Heydər Əliyev Fondu fəaliyyətə başladığı vaxtdan bütün imkanlarından istifadə edərək Xocalı soyqırımının dünyada təbliğ olunması yönündə ardıcıl, məqsədyönlü və səmərəli tədbirlər həyata keçirməkdədir. Bu tədbirlər nəticəsində dünya ictimaiyyəti erməni faşizminin insanlığa sığmayan cinayətləri barədə dolğun məlumatlandırılır.

Xocalı hadisələrinin dünyada tanınılmasında "Xocalıya ədalət!" beynəlxalq kampaniyası çərçivəsində keçirilən tədbirlər olduqca mühüm əhəmiyyət kəsb edir. "Xocalıya ədalət!" kampaniyası Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə başlayıb. İlk gündən başlayaraq kampaniya yüksək temple davam edib və aksiyaya dünyanın əksər ölkələrində künnüllülər qoşulub.

Artıq Xocalı azaddır. Vətən müharibəsində və antiterror əməliyyatlarında qazandığımız zəfərlər həm də Xocalı şəhidlərinin qisası oldu, onların qanı yerdə qalmadı. Hazırda Bakıda məhkəməsi keçirilən Azərbaycana qarşı hərbi cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən erməniəilli şəxslər arasında Xocalı soyqırımında iştirakı olanlar da var. Onların hər biri layiqli cəzalarını alacaqlar. Ümumilikdə isə bu məhkəmə prosesinin nəticələri ermənilərin Xocalıdakı cinayətlərinin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılmasında və soyqırımı kimi hüquqi-siyasi qiymət almasında böyük rol oynayacaq.

Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"